

DJOEGOEDJOEGOE

1. Wat betekent 'djoegoedjoe'?

c. Onrust.

'Djoegoedjoe' is een Surinaams woord voor 'onrust, rumoer'. Afgelopen Koningsdag gebruikte een vrouw het woord in het NOS Journaal om aan te geven wat ze miste in Amsterdam: een beetje rumoer. Schrijver Robert Vuijsje en verschillende journalisten beloofden vervolgens het woord ook te gaan gebruiken in hun producties.

Taalpeil, blz. 1

<http://dwvdnt.org/weblog/djoegoedjoe>

WAAR IS MIJN SCHOE?

2. Waar komt die 'n' in 'schoen' vandaan?

b. Die gaf oorspronkelijk het meervoud aan.

In de middeleeuwen was het meervoud van 'schoe' 'schoen'. Maar omdat schoenen niet zo vaak alleen voorkomen, zei men veel vaker 'schoen' dan 'schoe'. Na enige tijd ging men 'schoen' zien als de enkelvoudsvorm, waardoor er een nieuwe meervoudsvorm nodig was: 'schoenen'. We noemen dit een stapelmeervoud. Iets vergelijkbaars is gebeurd met 'kind'. Oorspronkelijk was, net als in het Duits, 'kinder' het meervoud van 'kind'. Toen '-er' als meervoudsuitgang in het Nederlands verdween, moest er een nieuwe meervoudsvorm komen: 'kinderen'.

<http://youtu.be/Em8RNxw18m8>

DE KRANT VAN VROEGER

3. Wat bleek NIET uit de analyse van de hoogleraar?

b. Er komen nu minder actieve zinnen voor.

De Leuvense hoogleraar toonde juist aan dat er tegenwoordig méér actieve zinnen in de krant staan dan vroeger. Over het

algemeen vinden mensen actieve zinnen prettiger om te lezen. Passieve zinnen vinden mensen saai en afstandelijk, omdat er niet duidelijk in staat wie iets doet. Een passieve zin ('U zult gebeld worden') kun je daarom beter herschrijven tot een actieve zin ('Wij zullen u bellen').

Taalpeil, blz. 2

KLEINTJE

4. Welk woord hoort niet in onderstaand rijtje thuis?

d. Wattenstaafje.

Sommige woorden komen alleen in verkleinvorm voor, simpelweg omdat ze naar kleine dingen verwijzen. 'Wattenstaafje' is daar een voorbeeld van, net als 'treinkaartje' en 'bloedplaatje'. Andere woorden hebben een vaste betekenis gekregen in hun verkleinvorm, zoals 'ijsje' (een portie ijs) en 'beetje' (een kleine beet). Op DWVDNT kun je meer van zulke woorden vinden.

<http://dwvdnt.org/kennis/woordenenzoxl/550/alleen-in-verkleinvorm>

NEDERLANDS IN HET ATJEHNEES

5. Uit welke beroepsgroep komen de meeste van deze leenwoorden?

c. Leger.

Tot de Nederlandse leenwoorden die zijn overgenomen in het Atjehnees behoren opvallend veel militaire termen, zoals 'adjutant', 'bataljon', 'luitenant' en 'patrouille'. Waarschijnlijk zijn deze termen allemaal terug te leiden tot de acties van generaal Van Heutsz, die Atjeh in 1904 hardhandig onderwierp.

<http://dwvdnt.org/kennis/onbegrensdnederlandsxl/788/atjehnees>

BERICHTJES STUREN

6. Welke media worden verder gebruikt door Nederlanders en Vlamingen, van veel naar weinig?

c. Sms, e-mail, Facebook/Hyves en Twitter.

Voor berichtjes aan vrienden en kennissen grijpen Nederlanders en Vlamingen het snelst naar hun telefoon: 70% stuurt wekelijks een sms'je. Daarnaast stuurt 55% elke week wel een

privé-e-mail en 40% stuurt een berichtje via Facebook of Hyves. Een tweet stuurt 10 procent van de Nederlanders en Vlamingen en slechts 5% schrijft nog wekelijks een brief of een kaart.

Taalpeil, blz. 6

ESPERANTO

7. Wat maakt het Esperanto uniek als kunsttaal?

b. De taal ontwikkelt zich als een natuurlijke taal.

De woordenschat van het Esperanto is oorspronkelijk gebaseerd op het Latijn, Frans, Duits, Engels, Russisch en Pools. Sinds 1887 zijn er veel woorden direct of indirect overgenomen uit andere talen. De woordenschat is zelfs vertwintvoudigd. Het Esperanto is slechts één van meer dan duizend kunsttalen. Sommige talen dienen net als het Esperanto als een internationale hulptaal. Andere zijn speciaal bedacht voor in boeken of films, zoals Tolkiens elfentaal Sindarin en het Na'vi voor de film Avatar. Daarnaast bestaan er talen die alleen als programmeertaal dienen.

<http://dwvdnt.org/kennis/onbegrensdnederlandsxl/837/esperanto>
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Kunsttaal>

TSIEPMUILE

8. Wat betekent 'tsiepmuile'?

b. Huilebalk.

Een 'tsiepmuile' (spreek uit als 'tsjiejpmuile') is iemand die snel huilt. De bezoekers van de Gentse feesten verkozen het afgelopen zomer tot het mooiste woord in het Gentse dialect. Op de tweede plaats eindigde 'lutsepoepe', dat 'drilpudding' betekent, en derde werd 'tuupetegoare' ('samen'). Ondanks de opleving denken veel taalwetenschappers dat de meeste dialecten verloren zullen gaan.

<http://dwvdnt.org/weblog/2012/07/tsiepmuile-mooistegentse-woord>

<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/3299033/2012/08/10/De-zurkelrutte-en-de-tsiepmuile-gaan-onherroepelijk-ten-onder.dhtml>

Taalpeil is een jaarlijkse uitgave van de Nederlandse Taalunie. Gratis exemplaren van de krant zijn aan te vragen via taalpeil@taalunie.org.

